

III. FEJEZET

Általános belszolgálati határozványok.

11. §.

Laktanyarend.

46. Minden csendőrségi laktanyában az abban elhelyezett csendőrségi alakulatok parancsnokai — és pedig a vármegyei — és ennél alsóbb parancsnokok — közül a legföljebbvaló (rangban legidősebb) a laktanyaparancsnok. Ahol különös viszonyok kivételt igényelnek, ott a laktanyaparancsnokot a csendőrkerületi parancsnok nevezi ki.

A laktanyaparancsnok állapítja meg a rend és biztonság fenntartására szükséges különleges rendszabályokat, melyeknek betartása mindenkire nézve kötelező, aki a laktanyában lakik vagy tartózkodik. Ezen rendszabályok betartása fölött a laktanyaparancsnok örökös és a laktanyarend betartásáért is ő felelős. Nagyobb laktanyákban, ahol arra szükség van, a helyi viszonyok által szükségessé tett különleges rendszabályok (Házirend) a laktanya bejáratán belül oly módon függesztendők ki, hogy azok mindenki által könnyen észrevehetőek és olvashatók legyenek.

47. Laktanyában való elhelyezésre rendszerint csak nőtlen egyéneknek van igényük, ott azonban, ahol a laktanyában nős-férőhely rendelkezésre áll, kivételesen nősök is elhelyezhetőek. Őrsőkön arra kell törekedni, hogy a nős csendőrök lehetőleg valamennyien a laktanyában helyeztessenek el. Polgári egyéneket és polgári családokat a laktanyában csak elkerülhetetlen szükség esetén, igen kivételesen és csak a csendőr kerületi parancsnokság engedélyével szabad elhelyezni. Lakta-

nyában levő helyiségek, nős-lakások, vagy lakrészek a csendőrségen kívül álló egyének részére albérletbe nem adhatók.

A laktanyaparancsnok köteles arra felügyelni, hogy bérelt laktanyában a laktanyatulajdonos szerződésszerű kötelezettségeit teljesítse, kinestári laktanyákban pedig a szükséges javítások és helyreigazítások iránt ő intézkedik.

A laktanyában levő, illetve megürülő tiszt lakásokat Budapesten a laktanya-, illetve a kerületi parancsnok véleményének meghallgatása után a Belügyminiszter, egyéb állomásokon a kerületi parancsnok utalja ki. A lakások kiutalása nem személy szerint, hanem szolgálati alkalmazás szerint történik. Járásparancsnokhelyettesek és őrsparancsnokok, valamint a kerületi törzshöz beosztott nős csendőrök részére a lakásokat a kerületi parancsnok, míg a többi nős, rangosztályba nem sorolt havidijasok, altisztek és csendőrök részére a vármegyei csendőrparancsnok utalja ki. A laktanyában levő helyiségeknek elhelyezési vagy más célra való felosztását a laktanyaparancsnok eszközli.

48. Laktanyák kibérlésénél mindig arra kell törekedni, hogy ahhoz kert is tartozzék.

Tekepályának és tornakészülékeknek, valamint lugasoknak a laktanya területén való felállítása meg van engedve.

Útcára szolgáló ablakok a biztonság és illem szempontjából lehetőleg deszkából való ablaktáblákkal, vagy ha ez a bérbevételnél kieszközölhető nem lenne, tömör szövésű, barnaszínű átláthatlan esinvat vászonfüggönyökkel legyenek ellátva. A függönyök a kinestár terhére szerzendők be és annak tulajdonában is maradnak.

Laktanyák, valamint oly épületek külső homlokzata, melyekben csendőrparancsnokság van elhelyezve, Magyarország címerével és megfelelő felíráttal ellátott címtáblával látandó el. Ezen címtáblák beszerzése a kinestár terhére központilag történik.

A kapubejáratnál jelző csengő alkalmazandó.

49. Az őrsiroda, a legénységi szoba, a konyha, kamara, bőrdöskamara, nyergeskamara, zaboskamara,

a fogda, a magánlakások, valamint a fegyverek megtöltésére és kiürítésére szánt hely a bejáratok fölé, illetve a megfelelő helyre függesztendő 18 cm. hosszú és 4 cm. széles, fekete szegélyű, zománcozott felirati táblával jelölendő meg. Nagyobb laktanyában a laktanyaparancsnok szükség esetén más helyiségeket is hasonló táblával jelöltethet meg. A felirati táblák a kincstár terhére szerzendők be.

Ezen kívül a helyiségek ajtajain más feliratokat elhelyezni nem szabad.

50. Tűzvész elkerülése végett a padlásokon, a takarmánykamrákban és más tűzveszélyes helyeken a dohányzás, valamint a fedetlen lánggal való járkálás tilos.

Legénységi konyhákban takarodó után, illetve a vacsorának a külszolgálatból hazatérő esendőrök részére való megfőzése után a tüzet el kell oltani. Kályhákön csőzáró készülékek nem alkalmazhatók.

A napos esendőr kötelessége arra ügyelni, hogy a kályhák fűtése a kellő elővigyázattal történjék, miért is lefekvés előtt a kályhákat meg kell vizsgálnia, hogy azokból szikra vagy parázs ki ne hulljon vagy széngáz ki ne önljön.

A laktanyaparancsnok gondoskodni köteles arról, hogy a kémények kellő időben kitisztíttassanak és hogy a kéménytisztító lyukak ajtajai mindig zárva tartassanak.

51. Oly laktanyában, ahol tűzoltószerek vannak, a laktanyaparancsnok időnkint győződjék meg arról, hogy azok jókarban vannak-e és gondoskodjék róla, hogy szükség esetén gyorsan kéznél is legyenek. A tűzoltószerek alkalmazásába, illetve a tűzoltásba a laktanyában elhelyezett legénység begyakorlandó.

Ha a laktanyában tűz támad, a helységben szokásos tűzriadó jelt kell adni és a laktanyaparancsnokot is értesíteni kell. Tűz esetén mindenekelőtt a tűz elfojtásáról, az embereknek és állatoknak biztonságra helyezéséről, valamint a kincstári vagyron megmentéséről kell gondoskodni. Egyidejűleg a tűzoltóság is értesítendő és mihelyt az a helyszínére érkezik, az oltási munkálatok vezetését annak kell átengedni.

52. Folyosóknak és lépcsőnek estétől-reggelig kivilágítva kell lenniök.

Emeleten levő szobákban és folyosókon nem szabad oly gyakorlatokat végezni, melyek az épületet megrázkódtatják. Tűzifát és kőszentet csak az udvaron, fás- (szén-) színben vagy pincehelyiségben szabad aprítani.

Nyitott ablakokat megfelelően meg kell támasztani, erős szélben pedig be kell zárni.

53. A laktanyában valamint annak környezetében mindig mintaszerű tisztaság uralkodjék.

Szemetet, hamut és trágyát csak az e célra kijelölt helyeken szabad lerakni és azt idejekorán el kell távolítani. Hasonlóképen a hasznavehetetlen szalmát alkalmas helyen gyűjteni kell és mihelyt lehet, a laktanyából ki kell hordani.

Az ivó- és főzővíz minőségét figyelemmel kell kísérni és szükség esetén meg kell vizsgáltatni, hogy nem tartalmaz-e az egészségre ártalmas alkatrészeket.

A vízvezeték, légszesz és villanyvilágítási készülékek kifogástalan állapotára folytonosan figyelni kell.

54. Kincstári lőfegyveren kívül más lőfegyvert a csendőrnek a laktanyában tartania nem szabad. A laktanyában lövöldözni tilos. Kivételt képez a lovardában idomítási célból való lövés, valamint a szobafegyverrel való céllövés.

55. A laktanya udvarának és kertjének gondozására és csinosítására állandó gondot kell fordítani, miért is amennyire azt az éghajlat, a talajviszonyok, valamint a rendelkezésre álló terület nagysága megengedik, a hasznos veteményeken és gyümölcsfákon kívül virágok, bokrok és más dísznövények, esetleg árnyékot adó lugasok is ültetendők, illetve készítenendők. Ott, ahol az lehetséges, főként kincstári laktanyában, illetve területen, minden csendőr évenként egy-egy gyümölcsfát ültessen, melyet saját nevével megjelölhet.

56. Élelem és ital árusítására a laktanyában csak szerződött markotányosok, vagy ahol ilyenek nincsenek, csak oly kereskedők és más árusok vannak feljogosítva, kiket a laktanyaparancsnok erre vonatkozó engedélyjeggyel látott el.

A laktanyában levő italmérő helyiségek záróráját a laktanyaparancsnok határozza meg. Ugyanacsak a laktanyaparancsnok köteles a laktanyában levő vagy a laktanyába bejáró árusokat ellenőriztetni, hogy azok csak hitelesített mértékeket használjanak, hogy kifogástalan minőségű cikkeket méltányos árban árúítsanak és a legénységet semmiképen meg ne károsítsák és ne zsarolják.

Minden étkező és italmérőhelyiségben a laktanyaparancsnok által jóváhagyott árjegyzéknek kell kifüggesztve lennie.

57. Különös alkalmakkor kivételesen meg van engedve, hogy a legénység az étkezéshez fejenként legfeljebb egy félliter bort a laktanyába bevihessen és azt ott elfogyaszthassa. A laktanyában szeszes italból készletet tartani, hangosan mulatozni, dőzsölni vagy vendégeskedést folytatni nem szabad.

58. A csendőrtiszteknek saját személyükre, valamint szolgáljukra nézve a csendőrlaktanyában való megszállás és étkezés csak akkor van megengedve, ha a laktanyában vagy az állomáson szolgálatilag tartózkodnak és ha az állomáson megfelelő elhelyezést és étkezést kapni nem lehet. A csendőrlaktanyában való megszállás hasonló feltételek mellett a m. kir. honvédség tisztjeinek, továbbá közigazgatási és bírósági tisztviselőknél és végül tudományos kutatást végző egyéneknek is meg van engedve azon különbséggel, hogy ezen egyének részére 48 órán túli szállás csak a vármegyei csendőrparancsnokság előzetes engedélyével adható.

Laktanyában lakó nős csendőrök, ha valakinek három napnál hosszabb ideig lakásukon szállást adni kívánnak, erre a járás-, illetve a laktanyaparancsnok engedélyét kötelesek kikérni.

59. Az örsiroda rendszerint csak az örsparancsnok, vagy ha az örsparancsnok nős, az örsparancsnok-helyettes elhelyezésére szolgál. Ezen egyéneknek kívül az örsirodában csak csendőrtiszteket, valamint az 58. pontban megjelölt polgári egyéneket szabad elhelyezni a szolgaszemélyzet kivételével.

Az örsfőzőnő, — ha arra megfelelő és a legénységtől elkülönített helyiség van —, hasonlóképen a nős

egyének cselédjei, loápolók és férficselédek a laktanyában lakhatnak.

60. A laktanyában levő butorok, ágynemű és konyhaeszközök stb. mindig a leltár szerinti teljes számban legyenek meg, azokat használható állapotban és tisztán kell tartani, amiért úgy feyelmileg, mint anyagilag is azon parancsnok felelős, akinek leltári nyilvántartásában ezen tárgyak állanak.

A feyelmi fogságfenyítések végrehajtására szolgáló helyiségek (fogdák) berendezési tárgyai az „Illeték Szabályzat“-ban vannak előirva. Ezen helyiségek ablakai vasráccsal és a legénységi vagy ügyeleti szobába szóló csengővel legyenek ellátva.

A laktanyában a hasznos háziállatokon (ló, tehén, kecske, sertés, baromfi) kívül házörző- vagy rendőr-kutyát, valamint maeskát és éneklő madarakat is szabad tartani.

61. A laktanya kapuját legkésőbb takarodókor be kell zárni és ébresztőig zárva kell tartani. Ezen kötelezettség a napos csendőrt terheli.

Minden alosztályparancsnok a laktanyának a laktanyaparancsnok által részére kiutalt részén, illetve területén a laktanyarendért felelős. A laktanyában lakóns egyének az általuk lakott épületrész vagy az általuk birt udvar és kert szabályszerű rendjéért felelősek.

A laktanya a laktanyaparancsnok, illetve az általa megbizott tiszt által időnkint úgy éjjel, mint nappal meglepetésszerűen megvizsgálendő.

62. Polgári jogügyekben való kézbesítések vagy más hivatalos bírósági ténykedések a csendőrség által megszállott épületekben csak a laktanyaparancsnok vagy helyettesének előzetes értesítése után foganatosíthatók. A hivatalos eljárásnál a laktanyaparancsnok vagy helyettese által kirendelt csendőr egyén jelen lenni tartozik.

12. §.

Szobarend.

63. A csendőr illetékszerű szállását és annak berendezését az „Illeték Szabályzat“- határozza meg.

Az őrsparancsnok a csendőröket az elhelyezésül kijelölt helyiségekben akként ossza meg, hogy a próbaszolgálatot teljesítő és fiatalabb egyének oly idősebb bajtársakkal legyenek egy szobában elhelyezve, kik őket helyesen befolyásolni és oktatni képesek.

Minden szobában, melyben két vagy több csendőr van elhelyezve, a rangban legidősebb a szobaparancsnok, aki, mint ilyen, a szobarend és tisztaság betartásáért felelős és ezen minőségében a szobában elhelyezett egyéneknek előljárója.

Ha a szobában kár történik, a szobaparancsnok erről közvetlen előljárójának jelentést tenni, szándékos vagy gondatlanságból eredő kártételeknél pedig a tettést kipuhatolni tartozik. Ha a tettes ki nem puhatolható, úgy a kártérítésre a szobában elhelyezett összes egyének egyetemlegesen kötelezve vannak.

64. A legénységi szoba bejáró ajtajának belső oldalára szobalajstrom függesztendő, melyen a csapattest, alosztály és őrs címfeliratán kívül a szobában elhelyezett egyének rendfokozata és neve tüntetendő fel. A nevek feltüntetésére gyakori változás esetén betűzött kártyapapír szeletek is használhatók. Ha a csendőrök több, egymással összefüggő, kis szobában vannak elhelyezve, akkor a szobalajstromot elég az első szoba ajtajára kifüggeszteni.

Az ágyakat, a férőhelynek megfelelően, ajtóktól és ablakoktól lehetőleg távol kell felállítani. A csendőr ágyat csakis az őrsparancsnok engedélyével cserélhet.

Minden ágy fejrésze fölé, a fegyver- és ruhaállvány polcának közepére egy fehérszínű, szélén 5 mm.-nyi széles zöld szegéllyel ellátott, 11 cm. hosszú és 8 cm. széles bádogtáblácska függesztendő, melyen a csendőr neve és rendfokozata feltűnő betűkkel feltüntetendő.

Az ágyneműt kimélni, mindig tisztán tartani, gyakrabban szellőztetni és porolni kell.

65. A lepedők és vánkoshéjjak kéthetenként változtatandók, a szalmazsákok pedig évente a szükséghez képest akként töltendők meg, hogy túl kemények ne legyenek és hogy széleik az ágy fölé ne érjenek.

Az ágyban az ágyneműn kívül más holmit tartani nem szabad.

66. Az ágy megvetése a következő módon történik: Felkelés után a szalmazsákban levő szalma felrázandó és akként osztandó el, hogy a szalmazsák felülete egyenletes legyen. Ezután az egyik takaró a szalmazsákra megfelelő nagyságúra összehajtva ráfektetendő és az egyik lepedővel beterítendő; a lepedő szélei pedig a szalmazsák és az ágydeszkák közé tömendőek. Ezután a második lepedő és erre a második takaró az ágyra helyezendő. A takaró az ágy hosszának és szélességének megfelelően összehajtható és ezután a második lepedő felőli szélei akként hajthatók a második takaróra, hogy a lepedőnek kétoldalt fölhajtott szélei, valamint a takarónak ezen szélek között kilátszó felülete az ágy hosszában három egyenlő szélességű sávot alkossanak. Az ily módon megvetett ágy egész hosszában a zöld ágytakaróval leborítandó. A vánkos — magasabb részével a falhoz fordítva — az ágy fejére helyezendő el.

67. Minden csendőregyének meg van engedve, hogy a kincstári fejkánkoson kívül egy fehér vászonhuzattal borított saját fejkánkosát is használhasson.

Arra nézve, hogy a takarók közül takarózásra a téli vagy nyári takaró, esetleg mindkettő, vétessék-e használatba, a vidék éghajlati viszonyai mérvadók. Ebben a legénység nem korlátozandó.

Fárasztó vagy éjjelre kiterjedt szolgálatok után, valamint ebéd után a foglalkozás megkezdéséig az ágyon való fekvés nappal is meg van engedve, de az ágyat beszennyezéstől beterítés által meg kell óvni és a láb-
belit le kell húzni.

Ha a férőhely azt megengedi, az átvonulók és a nappal pihenők részére külön szoba rendezendő be.

Nősegyének családtagjainak az irodákban és a legénységi elhelyezésekben tartózkodniok nem szabad.

68. A fegyverzetet, löszert, szerelvényt és ruházatot akként kell tartani, hogy azok mindig tiszta és használható állapotban legyenek.

A polcos fegyver- és ruhaállványra a fegyver-szerelvény és ruházat a következőképen helyezendő el:

a) Gyalogcsendőrnél:

A polc közepére a kalap, borítóval letakarva, ettől jobbra a tábori sapka.

A jobboldali szegre a karabély, befelé fordított szíjjal, a baloldali szegre pedig a járörtáska — fedelével kifelé fordítva — akasztandó. A fogásra — jobbról balra számítva — az első fogra a 10—10 drb töltényt tartalmazó tölténytáskák egy sodronyból készült horogra a fedelükkel kifelé, a második és negyedik fogra a hátbörönd, hordszíjánál fogva, fedelével kifelé, ugyan ezen fogakra a hátbörönd elé a jelsíp, zsinórra ráerősítve, úgy, hogy a bojtblabdák és a jelsíp egy magasságban lógjanak. Az 5-ik fogra a köpeny köpenyszíjjal összekötve és hátszalagjával kifelé, végül a hüvelybe rejtett kard az első fogra a derékszíjnál fogva a tölténytáskák fölé akasztandó úgy, hogy a kardhüvely a fal és a fogas lábának keresztükötése között szabadon lóghon. A hüvelybe rejtett szurony akként fektetendő a fogasokra, hogy a markolathüvely a karabély felől a fogas lábát érintse.

b) Lovascsendőrnél:

A fegyver a jobboldali, a járörtáska és a tokba rejtett ismétlőpisztoly hordszíjánál fogva a baloldali szegre akasztandó.

A hüvelybe rejtett kard szíjánál fogva az első, a derékszíj — melyre a tölténytáskák is fel vannak húzva — a második és negyedik fogra akasztandó úgy, hogy a tölténytáskák lefelé és fedeleikkel kifelé legyenek. A hüvelybe rejtett szurony felhúzott szuronytáskájánál fogva a második fogra akasztandó. A jelsípzsinór és köpeny felakasztása úgy történik, amint az a gyalog esendőr számára előírva van.

Azon gyalogcsendőr egyének, kik számára gyalog tisztikard van rendszeresítve, vagy akiknek meg van engedve, hogy szolgálaton kívül gyalog tisztikardot viseljenek, ha ilyennel rendelkeznek, azt az első fogra, a tölténytáskák alá akasztják fel.

Hogy a fal a fegyvertusa által meg ne sérüljön, a fal azon részére, hol azt a felakasztott fegyvertusa érinti, egy 11 cm. hosszú, 8 cm. széles, szélein 5 mm. széles zöld szegéllyel ellátott, fehér bádognál készült védőtáblácska erősítendő.

69. Az író- és ruhaszekrény málházásánál a következők tartandók szem előtt:

Az író- és ruhaszekrény két esendőr számára szolgál. Ezek neve és rendfokozata a szekrény lenyitható ajtajára kívülről a kulcslyuktól jobbra és balra egy-egy 6 cm. hosszú és 2 cm. széles fehér kártyapapírszeleten feltüntetendő, mely papírszelet két szélén rajzszeeggel erősítendő meg.

Az író- és ruhaszekrény alsó részében tartandók:

A mosdó-, borotválkozó- és varróeszközök, lehetőleg megfelelő nagyságú fadobozokban, valamint a ruha-kefe. Ezek mögött a ruházati cikkek (zubzony és nadrág és ezek alatt a tiszta fehérenemű. A ruházat a szekrény szélességének megfelelően hajtandó össze.

Az írószekrény felső polcán az írószerek, az alsó polcon pedig a tiszta írópapír, irományok és könyvek megfelelő rendben tartandók. A könyvek sarkaikkal kifelé akként helyezendők el, hogy a legnagyobb legalul, a legkisebb pedig legfelül legyen.

A szekrény kulcsát a esendőr saját belátása szerint őrizze meg.

70. A díszöltözet — amelyhez egy nyakszegély, egy kardbojt, éremszalagok és egy pár kesztyű is tartozik — a díszruhaládában zárva tartandó. A díszruhaláda az örsirodában, vagy ha ott hely nem volna, a legénységi szobában helyezendő el, kulcsa pedig az íróasztalrekesz jobb oldallapjára szegre akasztandó.

Lábbeliek, valamint a közös tisztítószerek és egyesek tisztító eszközei megfelelő állványokon, külön helyiségben tartandók. Ott, ahol erre külön helyiség rendelkezésre nem áll, a lábbeliek az ágy fejrésze alatt sarkukkal a fal felé fordítva is tarthatók.

A esendőrök magánládái, melyekben a fehérenemű is tartható, a tulajdonos nevével megjelölve, lehetőleg külön helyiségben és megfelelő száraz helyen tartandók. A magánládák sem időszaki vizsga, sem szemle tárgyát nem képezhetik.

A ruházati és felszerelési cikkeket csak arra kijelölt helyeken szabad tartani. Ezen cikkeket az álló ruhafogasokon vagy más helyen csak addig szabad tartani, míg arra tisztítás vagy szárítás végett szükség

van. Szennyes fehérnemű a magánládában, illetve ott, ahol a mosatás közösen történik, külön ládában őrzendő.

Az őrsparancsnok ruházatát és egyéb holmiját az irományszekrényben tartja, ugyanitt helyezendő el a tiszta ágynemű is.

Két darab tiszta lepedő és egy vánkoshéj tisztí elöljárók használatára a díszruhaládában állandóan készletben tartandók. A tartaléktöltények szintén a díszruhaládában, annak fenekén őrzendők.

71. A szobák esinosítása és otthonosabbá tétele céljából a szobák falai képekkel, tükrökkel és órákkal díszíthetők. Ily képek lehetnek: az államfő, miniszterek, elöljárók és feljebbvalók, valamint bajtársak és hozzátartozók képei, illetve fényképei, saját fényképek, hazafias és vallásos tárgyú képek és jelmondatok, tájképek és bekeretezett dicsérő okíratok, anélkül azonban, hogy mindezekkel a falak ízléstelenül tulzsúfoltatnának. Az itt felsoroltaktól eltérő tárgyú képek vagy okmányok kifüggesztése tilos.

Ablakfülkékben vagy a szobák szegleteiben virág- és pipaállványokat felállítani, valamint hangszereket, lámpákat, hamutartókat, szőnyegeket és más dísz tárgyakat használni meg van engedve; lábtörlők beszerzése tisztasági és egészségi szempontból kívánatos.

72. Kerékpárt minden esendőr saját költségén engedély nélkül beszerezhet és azt küldöncszolgálatban, valamint sürgős szükség esetén járőrszolgálatban is használhatja. Visszaélés esetén a vármegyei esendőrpáncsnokság a kerékpár használatát betilthatja. A kerékpárt az őrsirodában, előszobában vagy legénységi szobában tartani nem szabad.

Gondoskodni kell arról, hogy szükség esetén éjjel rögtön világot lehessen gyujtani, ezért éjjel a hosszú közös asztalra gyertyát és gyufát kell kikészíteni.

73. A legénységi szobában, illetve ahol ilyen van, az iskolaszobában bekeretezve és üveg alá helyezve kifüggesztendő: a napirend, az őrskörlet térképe (1:75.000), Magyarország közigazgatási térképe, a vadász- és halásznaptár, valamint az elöljárók, feljebbvalók és tisztviselők névlajstroma. Utóbbinak a miniszterelnök, honvédelmi miniszter, belügyminiszter, orszá-

gos főkapitány, a honvédség főparancsnoka, a m. kir. csendőrség felügyelője, ennek adlátusa és helyettese, az illetékes honvéd vegyesdandár parancsnok, csendőrkerületi parancsnok, csendőrkerületi beosztott törzstisztek, vármegyei csendőrparancsnok, járásparancsnok, főispán, alispán, főszolgabíró, szolgabírák, törvényszéki elnök, kir. ügyész, vizsgálóbíró és járásbírószáki elnök neveit kell tartalmaznia.

Az előljárók, feljebbvalók és tisztviselők név-lajstroma fehér kéregpapírból alkalmas módon akként készítenendő el, hogy a nevek fehér kéregpapírszeletekre írva befűzhetők, illetve változtathatók legyenek.

A leltári könyvek, utasítások, szakkönyvek, egyéb segédletek és az örsön esetleg meglevő szépirodalmi művek könyvszekrényben, az örsirodában helyezendők el.

Az örsirodában keret és üveg alatt a Beadványok Lajstroma függesztendő ki. Az örsiroda díszítésére ugyanazon tárgyak használhatók, illetve alkalmazhatók, melyek a legénységi szobára nézve megengedve vannak.

74. Az íróasztal berendezését az alábbi ábra tünteti fel:

Szolgálati könyvek <i>a)</i>	Oktatási segédletek <i>b)</i>	Gazdászatzkezelési előjegyzések <i>c)</i>
Utasítások és szabályzatok <i>d)</i>	Nyomozati ügyek <i>e)</i>	Iktatmányok <i>f)</i>
Parancsok <i>g)</i>	Órjáratilapok <i>h)</i>	Különféle <i>i)</i>

Az *a)* dobozban tartandók a nem titkos örsirodai szolgálati könyvek és előjegyzések, legfelül azok, melyek leggyakrabban használtak, a *b)* dobozban az író-, számoló- és rajzfűzetek, a feladványok gyűjteménye és a szépírási mintalapok, a *c)* dobozban ruha- és fegyverzeti könyvecskék, a ruhaelőirányzat, szerződések másolata, a lóanyakönyvi lapok és a dohányfelvételi napló, a *d)* rekeszben azon tankönyvek, melyek a legénységnek használat végett nincsenek kiosztva, a *g)* rekesz-

ben az oktatólagos és kéznél tartandó parancsok, az *e)* rekeszben a kiderítetlen bűnesetek iratai és a nyilván tartó lapok, a *h)* rekeszben a folyó évi őrsjárat lapok, az *f)* rekeszben a folyó évi iktatmányok és végül az *i)* rekeszben a kiadványok, függő és átvizsgálásra felterjesztendő ügyek, postakönyvek, az összes kulcsok és végül boríték, ragasztószer, varrózsineg stb. tartandók. Minden kulcsra egy kartonlap erősítendő, melyre a kulcs rendeltetését kell felírni.

Az íróasztal baloldali záros fiókjában a titkos ügyiratok, a minősítvények és a címnyomók, a jobb oldali fiókban pedig az őrsparancsnok papír- és nyomtatványkészlete, valamint egyéb irodai és magántárgyai tartandók. A baloldali fiók kulcsa az őrsparancsnok távozása esetén az íróasztal *i)* rekeszében lepecsételve visszahagyandó.

Az íróasztalnak jobbkéz felé eső oldalán, szegre akasztva olló, vonalzó és egy darab tolltörlőrongy, az íróasztalrekeszek jobb oldaldeszkáján szintén szegre akasztva a díszruhaláda kulcsa tartandó. Az íróasztal közepére sötétkék színű fekpapír helyezendő, ettől jobbra az írotollak és írónok, ezek mögé a tintatartó, a tintatartó mögé a festékes párna, balra pedig az itatóhenger helyezendő.

75. Az előző évekről való iktatmányok, betelt irodai könyvek és előjegyzések, valamint az összes rendeleti és más közlönyök az irományszekrényben helyezendők el.

A tartalékbilines és füzőlánc két tartaléklakkal és kulccsal, lovas őrsökön egy-egy darab első és hátsó mintapatkó, valamint a bőrlyukasztó az irományszekrény baloldalán, illetve ha az fal mellett lenne, jobb oldalán szegre akasztva tartandó.

76. A pénztárasztal fiókjában az elszámolás tárgyát képező és megfelelő dobozokban vagy bádogtartályokban elhelyezett pénzekon kívül az általányszámlakönyv és annak mellékletei, a leltárak, utalványszelvények és az őrsre érkezett pénzeslevelek borítékjai tartatnak.

Amennyiben a szolgálati- és egyéb könyvek táblái, valamint a szekrények polcai és azok ajtainak belső

felülete papírral bevonatik, úgy ezen célra sötétkéék színű csomagoló vagy ú. n. „calico“ papír használandó. Ugyanily papírral vonandók be az íróasztal tetején elhelyezett dobozok, az íróasztalrekeszek lefentyüi, valamint az íróaljat is.

A szobák rendjének fenntartására, azok mindennapi kitisztogatására, valamint az ágyak rendbehozatalára minden csendőr, rendfokozatára való tekintet nélkül személyesen kötelezve van.

13. §.

Istállórend.

77. Az istállóban mindig rendnek kell lennie.

A trágyát az istállóban összegyűjteni vagy a lovak alatt hagyni tilos, azt minden alkalommal az erre kijelölt helyre ki kell hordani. A még használható almot a szabadban ki kell szellőztetni, meg kell szárítani és alkalmas helyen kell tartani.

Az agyaggal burkolt loállások jókarban tartása a következő módon történik:

Az agyag jóminőségű, zsiros és ruganyos legyen, hogy a ledöngöléstől kellő szilárdságot nyerve, kevés nedvességet vegyen fel. Az agyagot minden pelyva vagy szecska hozzákeverése nélkül kell kidolgozni és rétegszerű lerakásakor a szükséghez képest vízzel kell locsolni. Az agyagburkolat a legnagyobb gonddal tisztán, simán és szárazon tartandó. A lovak kaparása vagy rúgása folytán támadó egyenetlenségeket mindig kéznél tartott agyaggal ki kell tölteni és a feltöltött agyagot fasulyokkal le kell döngölni. Lyukakat vagy gödröket homokkal vagy kavicsal kitölteni tilos.

Évente egyszer, de a szükséghez képest többször is, az agyagburkolat felső rétege eltávolítandó és friss agyagréteggel pótlendő. Ezen munkálatnál, valamint javításoknál és az istállónak a szükséghez képest való kimeszelésénél is arra kell ügyelni, hogy az istálló használatba vétel előtt tökéletesen kiszáradjon. Az istálló teljes kiszáradása előtt oda lovakat bekötni nem szabad.

78. Igen világos istállókban, különösen olyanokban, hol a világosság a lovak fejével szemben levő, alacsonyan fekvő ablakon át közvetlenül a lovak szemébe hatol, az ablakokat be kell fedni, vagy lombos gallyakkal be kell takarni, ami egyúttal a legyeknek és egyéb rovaroknak az istállóba való betódulását is megakadályozza.

Az istállóban rendszerint állandó alom alkalmazandó. Kivételes esetekben az ettől való eltérést a kerületi parancsnokság engedélyezi. Állandó alom alkalmazása esetén arra kell ügyelni, hogy az, ha a lovak felkaparják, fel ne rázassék, hanem ismét keményre sulykoltassék és hogy a trágya az istállóból azonnal eltávolíttassék.

Beteg lovak részére kijelölt istállókban állandó almot alkalmazni nem szabad és ha valamely állandó alommal ellátott istállóban ragályos betegség ütne ki, az alom eltávolítandó.

Az állandó almot valahányszor ennek szüksége felmerül — oly időben, midőn a lovak ninesenek az istállóban — el kell távolítani, az istállót alaposan ki kell szellőztetni és azután az alapalmot meg kell újítani. A régi alomból még használható és megszáradt szalmát alapalom gyanánt a lovak első lábai alá lehet tenni. Az alom egyenletes fekvésére az utánszórásnál különös gondot kell fordítani.

Minthogy a lovak — különösen kezdetben — a friss szalmát enni szeretik, az alom fenntartása céljából célszerű a falánk lovakat éjjel át szájkosárral ellátni. Ily szájkosarak elhasznált szíjijakból készíthetők.

79. Hogy a ló kényelmesen lefeküdhessen és kinyújtózkodhasson, minden lóállásnak legalább 3.10 méter hosszúnak és 1.58 méter szélesnek kell lennie.

A lovat oly hosszúra kell kötni, hogy fejét a földre fektethesse. A rövidre kötés fenyítendő, mert ennek folytán a legerősebb ló is hamarosan tönkre megy. A vaskarikán keresztül húzott kötőfékszár végére egy fagolyó kötendő, mely azonban se érdes, se túlnehéz ne legyen.

Az istállóban minden lóállás válaszrudakkal és állásoszlopokkal legyen ellátva. Az állásoszlopok alsó

felerésze, valamint a válaszrudaknak az oszloptól számított egy negyed része szalmából font kötelekkel csinosan befonandó.

Minden állásoszlopon a kantárszeg fölött 20 cm-nyire egy 11 cm hosszú és 8 cm széles fehér színű, szélein 5 mm. széles zöld szegéllyel ellátott bádogtáblácska alkalmazandó, melyen a ló neve, anyakönyvi és avatási száma, valamint a lovas neve és rendfokozata tüntetendő fel.

80. Minden istállóban lámpának kell lennie, mely annak hátsó részén levő fülecseinek nyílásaiba vert két kampós szegre akasztandó oly magasságra, hogy ajtaja kinyitható legyen. A lámpa alá felhajtott karimájú tálcza alkalmazandó, mely tálcának oly nagynak kell lennie, hogy a lámpa felborulása esetén az abból kiömlő égő folyadékot felfoghassa.

A rend és tisztaság fenntartásáért a napos csendőr és az őrsparancsnok felelős. A napos csendőrnek kötelessége a lovakat időnkint megnézni, azokat rossz szokásaikban megakadályozni és arra vigyázni, hogy a lovak egymásban kárt ne tegyenek. Lovak hirtelen megbetegedése vagy sérülése az esetleg helyben levő tiszti előljárónak, illetve, ha helyben tiszti előljáró nem volna, az őrsparancsnoknak azonnal jelentendő.

A polgári loápoló a loápolásra, istállórendre és tisztaságra vonatkozó teendőiben az őrsparancsnok és a legénység által kioktatandó. A loápoló az istállóban tartózkodni és a lovakra felügyelni köteles. E kötelességének teljesítésében a napos csendőr ellenőrzi.

81. A nyereg és egyéb lószerszám a nyeregkamrában felállított állványokon tartandó. A nyereg elhelyezésére szolgáló nyeregbak fölött a fogas úgy helyezendő el, hogy minden nyereg felett a hozzá tartozó kantár függjön. A kantártól balra egy, a fejtáblácskához hasonló táblácska erősítendő, melyre a lovas neve és rendfokozata, valamint a ló neve, anyakönyvi és avatási száma irandó fel. A málhatáska a nyereg megtisztítása után ismét a nyeregre csatolandó fel, úgyszintén a zaboszsák is kellően összehajtva a nyergen tartandó.

82. A takarmányt csak erre alkalmas száraz helyen szabad tartani, istállóban nem.

A zab zárral ellátott zabos ládában őrzendő, melynek kulcsa az őrsiroda asztal i) rekeszében tartandó és a mindenkori etetéshez szükséges zabadag felvételezéséhez az őrparancsnok által adandó ki.

A zabos láda és a takarmány a takarmánykamrában, takarmánykamra hiányában a zabos láda a nyeregkamrában, a takarmány pedig az istálló feletti padláson őrzendő meg.

14. §.

Laktanya- és szállás-szemle.

83. Ha valamely, a laktanyaparancsnoknál magasabb rendfokozatú előljáró előzetes értesítés nélkül a laktanyába jön, nála a napos esendőr jelentkezik, parancsát kikéri és azonnal intézkedik, hogy az előljáró megérkezése a laktanyaparancsnok tudomására jusson.

Ha az előljáró először a laktanyaparancsnokhoz vagy az őrparancsnokhoz lép be, akkor az ezen minőségében jelentkezik, utóbbi a jelenlevő és távollevő esendőrök létszáma felől is jelentést tesz, azután a legelső alkalmat felhasználja arra, hogy kardot kössön és kalapot tegyen. Ha a laktanyában csak egy esendőr van otthon, akkor ez, ha többen vannak, akkor a legrangidősebb jelentkezik oly módon, mint az az őrparancsnok számára előírva van.

A parancsnok vagy helyettese, illetve az ezeket helyettesítő esendőr az előljárót a laktanya megszemlélésénél kíséri.

84. Ha valamely előljáró éjjel jön a laktanyába, akkor a kaput kinyitó esendőr a találkozáskor az előírt jelentést azonnal megteszi és a továbbiakra nézve az előljáró parancsa szerint jár el.

Meglepő szemle alkalmával, mihelyt az lehetséges, az előírt öltözetbe kell öltözködni.

Elrendelt szemle alkalmával a fogadtatás a laktanya bejáratán belül az őrparancsnok vagy helyettese és a napos esendőr által — ha az előljáró másként nem rendelkezett — a jelen utasítás 18. §-ában előírt öltözetben történik.

85. Tiszti állomásokon a fogadtatás a következőképen történik:

a) Kerületi parancsnokság székhelyén a kerületi parancsnok, mögötte segédtisztje és azoktól 5 lépésnyire a napos csendőr a kapubejáratnál, az önálló parancsnoksággal felruházott többi tisztek ügyeleti közegeikkel — ha ilyenek vannak — a nekik kijelölt elhelyezési körlet kezdeténél, a beosztott tisztek pedig rendes foglalkozásukban várják a szemlélő előljárót. Az őrsparancsnok az őrselhelyezés bejáratánál várakozik.

b) Vármegyei csendőrparancsnokság székhelyén a vármegyei csendőrparancsnok, mögötte segédtisztje, valamint azoktól 5 lépésnyire oldalt a napos csendőr a kapubejáratnál állanak fel, a többiek az a) pontban előírtak szerint viselkednek. Ha a járás- és őrsparancsnokság a vármegyei csendőrparancsnoksággal egy épületben van elhelyezve, úgy a fogadtatásnál a járás- és őrsparancsnoknak is meg kell jelennie.

c) Járásparancsnokság székhelyén a járásparancsnok, az őrsparancsnok és a napos csendőr a kapubejáratnál várják a szemlélő előljárót.

d) Más, itt fel nem sorolt alakulatoknál a fogadtatás a fenti elvek szerint történik.

Az eként felállott parancsnokok — a parancsnokok mögött álló segédtisztek kivételével — valamint a napos csendőr egymás után jelentkeznek és ha nem csupán laktanyaszemlééről van szó, a tiszti parancsnokok létszámkimutatást is nyújtanak át.

A csendőrök az előírt öltözetben a szobákban — kiki az ágyának lábrésze mellett balra, — a szobaparancsnok pedig az ajtó közelében, állanak fel.

Ha a szemle egész napon vagy több napon át is tart, fogadtatás csak egyszer, az előljáró megérkezése alkalmával történik.

86. Ha egy tiszti előljáró szolgálattelag az állomáshelyre vasúton (hajón) való megérkezésének idejét előre tudatja és a vasút- vagy hajóállomás a község (város) belterületén fekszik, akkor az állomáshelyen levő legmagasabb rangú csendőrparancsnok (segédtiszt-

jével) a vasúti (hajó) állomáson az előírt öltözetben jelentkezni köteles.

87. Csendőrségi laktanyát illetve csendőrségi alakulatot csak csendőrségi előljáró szemlélhet meg.

Ha valamely csendőrségi laktanyába a miniszterelnök, valamelyik minister, a honvédelmi vagy belügyi államtitkár, a honvédség főparancsnoka, a területileg illetékes honvéd vegyesdandár parancsnoka vagy az országos főkapitány bármi okból belép, akkor aszerint, amint a belépés váratlanul vagy előre jelezve történt, irányukban ugyanúgy kell viselkedni, mint az hasonló alkalommal a csendőrségi előljárókkal szemben előírva van azzal a különbséggel, hogy ezen személyiségek közül azoknál, kiknek katonai rendfokozatuk nincsen, csupán a legmagasabb parancsnok jelentkezik, valamely legénységi elhelyezésbe való belépésük alkalmával pedig „Vigyázz“ nem vezényeltetik, hanem a legénység vezényszó nélkül helyezkedik „Vigyázz“ állásba. Ha a polgári személyiségek kíséretében csendőrségi vagy katonai előljáró illetve feljebbvaló van, úgy a jelentkezés annál történik.

Őrsökön az illető törvényhatóság fő- vagy alispánjának a laktanyába való belépése alkalmával hasonló eljárás követendő.

15. §.

Napirend.

88. Az őrsökre beosztott rangosztályba nem sorolt havidijasok, altisztek és csendőrök szolgálatmentes idejükben az 1. mellékletben foglalt napirend szerinti foglalkozásra vannak kötelezve. A foglalkozás anyagát, ugyszintén az iskolák és tanfolyamok számára érvényes napirendet az „Oktatási és Kiképzési Utasítás“ szabályozza.

A napirend szerinti foglalkozás alatti oktatás, illetve az azon való részvétel a szolgálati könyvben tárgyalandó. Az oktatásra fordított idő felszámítása havonta és oly módon eszközözlendő, amint az a külszolgálati órákra nézve előírva van.

89. Minden, örsre beosztott rangosztályba nem sorolt havidijas, altiszt és csendőr a vásár- és ünnepnapok leszámításával, de az általa teljesített külszolgálati óraszámra való tekintet nélkül napi 2 óra oktatáson részt venni köteles.

Az oktatás rendszerint a napirendben meghatározott idő alatt tartandó meg, az őrsparancsnoknak azonban jogában áll az oktatást a 9—12-ig és 14—17 óráig terjedő idő alatt bármikor, azonban egy napon legfeljebb 4 órán át oly időben megtartani, melyet arra a csendőrök otthonléte, vagy saját időbeosztása folytán a legalkalmasabbnak tart.

90. A napirendben foglaltak mikénti végrehajtására nézve a következők mérvadók:

Az ébresztő ideje a csendőrség összes örsei és más alakulatai részére nyáron 6, télen 7 órában, a takarodó pedig nyáron 22, télen pedig 21 órában van megállapítva.

Az ébresztőnek, vagy takarodónak az itt előírt idő előtt való megállapítását — ha azt különös közbiztonsági érdekek szükségessé teszik — az őrsparancsnok, illetve az állomáson levő legmagasabb csendőrparancsnok rendeli el.

91. Rendes viszonyok között a csendőrök a takarodón túl két óra hosszat kimaradhatnak. Három éven felül szolgáló, kitűnően minősített csendőrök részére a vármegyei csendőrparancsnok korlátlan kimaradást engedélyezhet. Őrmesterek és ennél magasabb rendfokozatú altisztek, valamint rangosztályba nem sorolt havidijasok részére a korlátlan kimaradás elvileg meg van engedve.

A takarodón túli korlátlan kimaradás kedvezményének a Szolgálati Szabályzat I. rész 174. pontjában meghatározott elvonási joga a vármegyei csendőrparancsnokot illeti meg, ki ezen jogát úgy a rangosztályba nem sorolt havidijasokkal, mint az altisztekkel és csendőrökkel szemben is gyakorolhatja.

Csendőriskolákba és tanfolyamokba bevezényelt hallgatók korlátlan kimaradási kedvezménye megszűnik és esetenként adandó külön engedély nélkül csak

addig maradhatnak ki, amig a kimaradás a „Csendőr“ részére engedélyezve van.

Korlátlan kimaradási engedéllyel nem bíró egyének részére a takarodón túl, legfeljebb azonban ébresztőig való kimaradásra esetről-esetre az őrsparancsnok adhat engedélyt. Az őrsparancsnok az általa kiállított kimaradási engedélyjegyeket minden hónap végén a járásparancsnoksághoz felterjeszteni köteles.

92. Tekintettel a csendőrség különleges elhelyezési viszonyaira, a járás — vármegyei — és kerületi parancsnokságoknál kihallgatás rendszerint hetenkint egyszer tartandó és annak napja kihirdetendő. A vármegyei csendőriskolaparancsnokok naponta, az őrsparancsnokok pedig a szükséghez képest tartanak kihallgatást.

A vármegyei és kerületi parancsnok előtt kihallgatáson megjelenő csendőröknek a Szolgálati Szabályzat I. rész 227. pontjában előírt elővezetését — ha az elővezetendőnek helyben tiszti alosztályparancsnoka nincsen — a segédtsízt foganatosítja.

Kihallgatási könyvet és reggeli jelentést csupán a vármegyei csendőriskola- és a tanfolyamparancsnokságok, valamint együttesen elhelyezett és legalább egy szakasznyi erősségű más csendőrségi alakulatok vezetnek. A kerületi, vármegyei és járásparancsnokságok a kihallgatási könyv helyett egy a 2. melléklet szerinti „Jelentkezési Könyv“-et vezetnek, melynek rovatait az illető parancsnokságnál bármi címen jelentkezett, vagy kihallgatáson megjelent összes csendőr egyének sajátkezüleg tartoznak kitölteni.

93. A járás a vármegyei és kerületi parancsnok által a szükséghez képest, legfeljebb azonban negyedévenként egyszer megbeszélés tartandó. Ezen megbeszélésekre külállomásokról berendelhetők:

A járásparancsnok által az őrs- (különítmény) parancsnokok.

A vármegyei csendőrparancsnok által a járásparancsnokok (járásparancsnok helyettesek) és a vármegyei csendőriskola-parancsnok és

a csendőrkerületi parancsnok által az alárendelt vármegyei csendőrparancsnokok.

A megbeszélések alkalmával az azt tartó parancsnok megbeszélést tart a közbiztonsági állapotokról, a lakosság hangulatáról, esetleg észlelhető sztrájk, vagy egyéb mozgalmakról stb. Ez alkalommal alárendeltjeinek a közbiztonsági szolgálatra vonatkozó esetleges javaslatait közvetlenül is meghallgatja. Érdeklődik a legénység magatartása, ruházata, elszállásolása és gazdálkodása felől. Ébren tartja a hazafias és katonás szellemet. Megmagyarázza az időközben megjelent törvényeket, rendeleteket és azok céljait. Közli velük a közigazgatási és bírói hatóságok kívánalmait. Szóbelileg elintézhető ügyeket elintézt. Az örsöket érintő gazdasági ügyekben a gazdasági hivatal főnöke, vagy helyettese ad felvilágosítást. A megbeszélések az alárendelt parancsnokok által az önképzésben elért eredmény megvizsgálására is felhasználandók.

94. A honvéd állomásparancsnokságok által tartott eligazításra a helyben levő legmagasabb tiszt parancsnokság naponta egy rangosztályba nem sorolt havidíjast, vagy altisztet tartozik kirendelni. Örsparancsnokok vagy helyetteseik ily eligazításokon csak esetről-esetre, az állomásparancsnokság külön parancsára jelennek meg akkor, ha valamely, az örsöt érdeklő rendelkezést kell átvenni.

Napiparancsok kiadása csak együttesen elhelyezett csendőrségi alakulatoknál eszközözlendő. Örsökön az írásban kapott felsőbb rendelkezések a legénység előtt nem a napiparancs kiadása alkalmával, hanem a foglalkozás alatt hirdetendők ki, azok tartalma megmagyarázandó, tudomásul vételüket pedig minden egyes csendőr aláírásával igazolni tartozik. Vármegyei csendőriskoláknál és tanfolyamoknál a kihirdetés megtörténtét csak a kihirdető igazolja.

Kerületi, vármegyei és vármegyei csendőr iskola-parancsnokságok azon saját rendelkezéseikről, melyek csak a helyben állomásozó csendőr egyénekre vonatkoznak „Parancskönyvet“-et vezetnek. A parancskönyv a helyben állomásozó csendőrparancsnokságoknak esetről-esetre körözöleg adandó ki.

95. A laktanyából magánügyekben való kijárási csakis a foglalkozási időn kívül van megengedve.

Minden csendőr, mielőtt a laktanyát elhagyja, az őrsparancsnoknál vagy helyettesénél jelentkezni és jelenteni köteles, hogy szükség esetén hol lesz feltalálható. Ha az őrsparancsnok, vagy helyettese jelen nem lenne, úgy a fentiekről a napos csendőr értesítendő. Nős csendőr egyének ha lakásaikat elhagyják, szintén gondoskodjanak róla, hogy szükség esetén feltalálhatók legyenek.

A laktanyán kívül lakó nős egyének a foglalkozási idő alatt a laktanyában kötelesek tartózkodni.

A laktanyába való visszatérés takarodóig mindig jelentendő, takarodón túli időben csak akkor, ha azt az őrsparancsnok, vagy helyettese kifejezetten elrendelte.

Vármegyei csendőriskoláknál, tanfolyamoknál és együttesen elhelyezett más csendőrségi alakulatoknál a kijárási a m. kir. honvédségre nézve előírt szabályok szerint történik.

Vasár- és ünnepnapokon a legénység az Istentiszteleten való részvételre buzdítandó és a szolgálatmenteseknek ezen célból a kijárási mindig megengedendő.

16. §.

Ügyeleti-, készütségi- és küldönc-szolgálat.

96. A csendőrségnél a következő ügyeleti szolgálatok tartandók.

a) Kerületi és vármegyei csendőrparancsnokságok által távbeszélő ügyeleti szolgálat naponta a foglalkozási időn túl 20 óráig, illetve ha az állomáson a távbeszélő forgalom ennél rövidebb ideig tart, úgy a távbeszélő forgalom tartamáig.

b) Vármegyei csendőriskoláknál és tanfolyamoknál a Szolgálati Szabályzat I. rész 178. pontjában az alosztály számára előírt napos és ügyeleti szolgálat.

c) Örsökön napos szolgálat.

Itt fel nem sorolt alakulatok ügyeleti szolgálatát a fentiek értelmében, illetve a Szolgálati Szabályzat I. rész 28. §-ában foglaltak szem előtt tartása mellett, a kerületi parancsnokság szabályozza.

97. Az *a)* alatti szolgálatba a kerületi, illetve a vármegyei csendőrparancsnokság székhelyén állomásozó és irodai szolgálatot teljesítő összes rangosztályba nem sorolt havidijasok, altisztek és csendőrök, a *b)* alatti szolgálatba a vármegyei csendőriskola (tanfolyam) állományába tartozó rangosztályba nem sorolt havidijasok, altisztek és csendőrök — a segédoktatók kivételével — és végül a *c)* alatti szolgálatba az örsre beosztott, rangosztályba nem sorolt havidijasok, altisztek és csendőrök — 9 főnyi vagy ennél nagyobb, tényleges létszámmal bíró örsökön az örsparancsnok kivételével — 24 óránként felváltva vezénylendők. Örsökön a napos szolgálat a szolgálati könyvben tárgyalandó.

98. Az *a)* alatti szolgálatban álló egyének a szolgálat tartama alatt állandóan valamely a parancsnokság által megjelölendő távbeszélő állomás mellett tartózkodni, távbeszélőn kiadandó rendelkezéseket továbbítani, illetve ily rendelkezéseket vagy jelentéseket átvenni és arról gondoskodni tartoznak, hogy sürgős természetű rendelkezések vagy jelentések azonnal a segédtszhez továbbíttassanak.

A *b)* és *c)* alatti szolgálatokban álló egyének kötelmeire nézve a Szolgálati Szabályzat I. rész. 185—200. pontjaiban előírtak értelemszerűen alkalmazandók. Örsökön a napos csendőrnek meg van engedve, hogy éjjel, levetkőzve, ágyban alhasson. Ha az örsön legénység van otthon, a napos szolgálatban álló és a laktanyán kívül elhelyezett nős egyéneknek az örsparancsnok megengedheti, hogy teendőik elvégzése után, de csak foglalkozási időn kívül magánlakásukra távozhassanak és ott is alhassanak.

99. Laktanyaügyeleti szolgálat a csendőrségnél rendszerint nem tartatik. Ott azonban, ahol arra szükség van, a laktanyaparancsnok egyszer s mindenkorra vagy csak bizonyos időtartamra tiszti vagy altiszti laktanya- és kapu ügyeleti szolgálat tartását elrendelheti. Ily szolgálatba vezényelt egyének kötelmei a Szol-

gálati Szabályzat I. rész. 215—223. pontjaiban foglaltatnak.

Ha valamely laktanyában egy alosztálynál több esendőrségi erő van együttesen elhelyezve, úgy az ügyeleti szolgálat a m. kir. honvédségre nézve előírtak szerint vezénylendő és teljesítendő.

100. Készütségi szolgálatot az egy alosztálynyi vagy annál kisebb esendőrségi alakulatok rendes viszonyok között nem vezényelnek, egy alosztálynál nagyobb, együttesen elhelyezett alakulatok készütségi szolgálata a m. kir. honvédség számára előírtak szerint vezénylendő és teljesítendő.

Örsökön készütség gyanánt első sorban a napos esendőr szolgál. Ezenkívül az örsparancsnoknak kötelessége gondoskodni arról, hogy a rendelkezésre álló legénység szükség esetén azonnal és késedelem nélkül szolgálatba vezényelhető legyen.

101. Ha a közbiztonsági vagy egyéb viszonyok azt szükségessé teszik, úgy az örs-, mint a járás-, továbbá a vármegyei (kikülönített vármegyei esendőriskola) és a csendőrkerületi parancsnok alárendelt összes vagy csak egyes alakulatai részére „készütség“-et rendelhet el.

Készütség elrendelése esetén:

a) Örsökön és különítményeken a szolgálatot akként kell vezényelni, hogy a legénység fele állandóan otthon legyen. Ettől eltérni csupán halaszthatatlan szolgálatok felmerülése esetén szabad;

b) vármegyei csendőriskoláknál a Szolgálati Szabályzat I. rész. 481. pontjában elrendelt készütségi szolgálat vezénylendő, ezenfelül pedig a legénység kijárását akként kell szabályozni, hogy annak fele állandóan a laktanyában tartózkodjék;

c) a kerületi és vármegyei csendőrparancsnokságoknál, vármegyei csendőriskola (tanfolyam) parancsnokságoknál tiszti, örsparancsnokságoknál pedig altiszti távbeszélő ügyeleti szolgálat tartandó azon időtartamig, amíg az állomáson a távbeszélő forgalom tart;

d) valamennyi csendőregyén a készütség elrendelése után akként tartozik felkészülni, hogy vezényel-

tetése esetén a parancs vétele után vezényeltetési állomására azonnal utbaindulhasson.

102. Ha a viszonyok szigorú készütségi szolgálat tartását teszik szükségessé, úgy azt valamennyi vagy csak egyes meghatározott örsök vagy más alakulatok részére a vármegyei, illetve a kerületi parancsnokság rendeli el, sürgős szükség esetén azonban annak elrendelésére a járás- és örsparancsnok is jogosult.

Szigorú készütség elrendelése esetén:

a) Valamennyi ideiglenesen szabadságolt egyén — a betegség okából szabadságoltak kivételével — a közvetlen előljáró tiszti parancsnokság által táviratilag vagy távbeszélőn behívandó, de csak akkor, ha a szigorú készütséget a kerületi vagy vármegyei parancsnokság rendelte el.

b) Szabadságok engedélyezése a szigorú készütség tartamára beszüntetendő.

c) A „készütség“ esetére előirt időben állandó távbeszélő ügyeleti szolgálat tartandó.

d) Örsökön a külszolgálatban álló járőrök azonnal bevonandók, illetve azok, amint a szigorú készütség elrendeléséről értesülnek, azonnal bevonulni kötelesek, hacsak őket valamely fontos és halaszthatatlan szolgálati teendő a bevonulásban nem gátolja.

e) A szigorú készütség tartama alatt az örsökön valamennyi csendőr egyén állandóan, tehát úgy éjjel, mint nappal, a laktanyában köteles tartózkodni. Nős egyének részére az étkezés a családtagok által a laktanyába szállítandó.

A szigorú készütség tartama alatt az előirt szolgálati óraszám teljsítése nem kötelező. Külszolgálatba lehetőleg erősebb járőrök és csak a szükséghez mérten vezénylendők olyképen, hogy a legénység fele állandóan otthon legyen. Ettől való eltérés csak halaszthatatlan szolgálatok felmerülése esetén van megengedve.

f) A vármegyei csendőriskola létszámában esetleg fennálló hiány a vármegyei csendőrparancsnokság által a szigorú készütség elrendelésével egyidejűleg akként pótlendő, hogy a kivonuló legénység létszáma akkora legyen, amekkora az iskola rendszeresített létszáma. A vármegyei csendőriskolák, tanfolyamok és

egyéb együtt elhelyezett csendőrségi alakulatok a Szolgálati Szabályzat I. rész. 487. pontjában előírt módon együtt tartandók és menetkész állapotba helyezendők.

g) Rendes szemlék, kivizsgálások stb. a szigorú készültség tartamára felfüggesztendők s annak elrendelése után minden szemlén, kivizsgáláson, stb. levő tiszt állomáshelyére bevonul.

103. Riadó esetén a helyben levő honvéd állomásparancsnokság riadó intézkedései mérvadóak; esetleges karhatalmi kivonulás esetén a csendőrség a m. kir. honvédséggel és a közbiztonsági szervekkel egyetértésben jár el, a reá háramló szolgálatokat azonban önállóan teljesíti.

104. A Szolgálati Szabályzat I. rész. 41. §-ában előírt küldönccszolgálatot örs-, járás- és vármegyei csendőrparancsnokságoknál a helyi örs napos csendőre, vármegyei csendőriskoláknál pedig a napos és ügyeletes csendőr tartoznak ellátni. Kerületi parancsnokságokhoz szükség esetén ezen célra a helyi örs (vármegyei csendőriskola) állományából naponta egy-egy csendőr vezénylendő.

Az állomáshelyen kívül teljesítendő küldönc (futár) szolgálatra tiszteket vagy csendőröket csakis kivételes esetekben, nevezetesen sürgős és fontos oly parancsok vagy jelentések továbbítása céljából szabad igénybe venni, melyek bármely oknál fogva postán vagy távbeszélőn (táviratilag) nem továbbíthatók.

Küldönccszolgálatra való állandó vagy hosszabb tartamú vezénylés tiltva van.

17. §.

Eljárás megbetegedéseknél.

105. Rangosztályba nem sorolt havidijasok, altisztek és csendőrök megbetegedésüket az örsparancsnoknak, illetve örsön kívüli egyének közvetlen előljárójuknak szóbelileg, ha pedig laktanyán kívül laknak és egészségi állapotuk miatt a laktanyába bemenni nem képesek, szolgálati jegyben jelentik.

Az őrparancsnoknak, illetve a közvetlen előjárónak kötelessége gondoskodni arról, hogy a beteg egyén lehetőleg azonnal orvosilag megvizsgáltassék.

Rangosztályba nem sorolt havidijasok azon esetben, ha betegségük 3 napnál tovább tart, annak természetéről és előrelátható tartamáról orvosi bizonyítványt tartoznak betérjeszteni. Megbetegedett altisztekről és esendőkről Gyengélkedőkönyv vezetendő. A Gyengélkedő Könyvnek a betegség természetére, valamint a szolgálatképtelenség tartamára vonatkozó részét az orvos tölti ki. Ha helyben orvos rendelkezésre nem áll és ha a betegség szemmel láthatólag könnyebb természetű, úgy, hogy az előreláthatólag 8 napnál tovább tartani nem fog, a betegség tünetei, valamint a test hőmérséklete a Gyengélkedő Könyvbe az őrparancsnok által is bevezethetők. Beteg egyének hőmérsékletének megállapíthatása végett minden őrnek egy hőmérővel kell ellátva lennie.

Mindig óvakodni kell attól, hogy egy — bár könnyebb természetűnek is látszó — betegség elhanyagoltassék, miért is arra kell törekedni, hogy beteg egyének már betegségük kezdetén orvosilag megvizsgáltassanak.

106. Az őrparancsnoknak, illetve a közvetlen előjáró parancsnoknak jogában áll bármely megbetegedett csendőrt orvosi vizsgálat alá vonatni még azon esetben is, ha a megbetegedett egyén betegségét már egy ízben orvos igazolta, vagy ha arról orvosi bizonyítványt is terjesztett be.

Ha az állomáson gyengélkedő szoba áll rendelkezésre, úgy a megbetegedett, de kórházi ápolást nem igénylő, nőtlen egyének oda utalandók. Nős egyének családjuk körében ápolhatók.

Az őrre beosztott nőtlen esendőkrök kórházi ápolást nem igénylő megbetegedésük esetén legfeljebb 14 napig az őrön, illetve a laktanyában ápolhatók, mire az engedélyt 3 napig terjedő időre az őrparancsnok, 3 napon túl, de legfeljebb 14 napig terjedő időre pedig a járásparancsnok adja meg. Könnyebb természetű betegségekben szenvedő egyéneket 14 napon túl, továbbá súlyosan megbetegedett és nemi bajos betegeket nem

szabad az örsön gyógykezelti, hanem ezek a 14 nap elteltével, illetve az utóbbiak megbetegedésük után azonnal kórházba adandók át. Ha valamely ily egyén nem szállítható és emiatt öt egyáltalában, illetve 14 napon túl az örsön kell ápolni, úgy ez a vármegyei esendőrparancsnokságnak bejelentendő.

107. Nemi betegségben megbetegedett egyének azon nőszemélyt, kitől betegségüket kapták, megnevezni kötelesek, hogy a betegség továbbterjesztésének meggátolására szükséges intézkedések a közigazgatási (rendőri) hatóság útján megtehetőek legyenek. Az erre vonatkozó jelentések a járásparancsnoksághoz intézendők és a szükséges intézkedéseket az teszi meg.

Indokolatlanul beteget jelentett egyéneket felelősségre kell vonni.

Minden megbetegedés és felgyógyulás — tekintet nélkül a betegség tartamára — a járásparancsnokságnak bejelentendő.

Az örsparancsnoknak, illetve a közvetlen előljáró parancsnoknak kötelessége alárendeltjeinek egészségi állapotát állandóan figyelemmel kíséreni. Ha azt tapasztalná, hogy valamelyik alárendeltje beteges kinézésű, vagy hogy rajta betegség más jelei mutatkoznak, úgy az illetőt azon esetben is vonassa orvosi vizsgálat alá, ha az betegségét nem is jelentené, vagy ha megvizsgál-tatását maga nem is kívánná.

108. A Szolgálati Szabályzat I. rész 276. pontjában előírt időszaki orvosi vizsgálatok a csendőrség egyéneire nézve nem kötelezők.

A csendőrség egyénei elvileg a csendőrségi orvos, illetve a helyben, vagy legközelebb állomásozó honvéd, vagy közrendészeti csapat vagy alakulat orvosa által gyógykezelendők, ott azonban, ahol ily honvéd (közrendészeti) orvos rendelkezésre nem áll, polgári orvosok által is gyógykezelhetők.

109. Kórházi ápolást igénylő esendőr egyének a legközelebbi honvéd és közrendészeti kórházba adandók át. A kórházba utalás orvos által eszközöndő. Kivételes esetekben, nevezetesen, ha helyben orvos nincs, meg van engedve, hogy a kórházba utalást — a kór-tünetek leírása mellett — az örsparancsnok eszközölje.

Polgári kórházba való átadás csak oly kivételes esetekben van megengedve, midőn a beteg súlyos állapota miatt a legközelebbi honvéd kórházig sem szállítható.

Minden megbetegedés a járásparancsnokság, illetve a közvetlen előljáró tiszti parancsnokság által előjegyzendő és nyilvántartandó.

Tisztek megbetegedésénél a m. kir. honvédség tisztjei számára előírtak mérvadók.

18. §.

Öltözködés és felszerelés.

110. A csendőrség öltözeti cikkeinek szabását, alakját, színét és kelméjét az „Öltözeti és Fölszerelési Szabályzat a m. kir. csendőrség számára“ című szolgálati könyv határozza meg.

A csendőr öltözetének kifogástalan voltára úgy szolgálatban, mint szolgálaton kívül különös súlyt helyezzen. A csendőrnek a laktanyán kívül — szabályszerű öltözködés mellett — mindig oldalfegyveresen kell megjelennie.

111. A szolgálatban álló csendőrnek minden alkalommal tekintélyének megfelelő, kifogástalan tisztaságú és szabályszerű öltözetben, kesztyűvel, fegyveres szolgálatban mindig leeresztett állszíjjal, teljes és szabályszerű felszereléssel, megborotválkozva, több tagból álló járőrnek pedig teljesen egyformán öltözködve kell megjelennie. Erre különös súlyt kell helyezni olyan helyeken, ahol a csendőr a közönség szemléletének és megítélésének fokozottabb mértékben van kitéve, pld. határátkelési helyeken, vasút-, hajó- vagy fürdőügyleti szolgálatban, népgyűlések, vásárok, búcsúk stb. alkalmával. Feltűnően kopott, vagy foltozott ruházat nyáron semmi esetre, télen pedig csakis köpeny alatt viselhető.

Egy csendőrnek, vagy egy járőrnek szabálytalan, vagy rendetlen öltözködéséért nemcsak az illető csendőrt, vagy csendőröket kell felelősségre vonni, hanem azt a parancsnokot is, aki a csendőrnek megengedte, hogy a laktanyát abban az öltözetben elhagyja, illetve,

aki a szabálytalanul, vagy rendetlenül öltözött járőrt eligazította.

Hasonlóképpen nagy súlyt kell helyezni arra, hogy minden zárt csendőrségi alakulat, mely akár diszelgési, akár pedig karhatalmi célból a nyilvánosság előtt megjelenik, a csendőrség tekintélyének megfelelően, reprezentatív módon legyen öltözködve és felszerelve, amiért a kivonult alakulat parancsnoka felelős.

Nyáron, nagy melegben — de csak községeken, vagy lakott helyeken kívül — továbbá vasúton való utazáskor a nyakszegély levétele — bekapcsolt zubbony nyak mellett — és az állszíjnak a kalapba való helyezése meg van engedve. Vasúton való utazás alkalmával a köpeny és járőrtáska (hátbörönd) letehető, a fegyvert azonban vasúton letenni nem szabad.

112. A fegyvernek a szolgálat egész tartama alatt töltve — négy töltény a szekrényben — és a szuronynak feltűzve kell lennie. Karhatalomként kirendelt zárt csendőrségi alakulatok mindig feltűzött szuronnyal vonulnak ki.

Közlekedési eszközök igénybevétele esetén, valamint oly esetekben midőn a csendőr az államrendőrség működési területén halad keresztül — ez utóbbi helyen szolgálati ténykedés és fogolykiséret esetét kivéve — a szurony leveendő.

113. Minden külszolgálat puskával teljesítendő, azonban nappali helyi szolgálat, valamint a laktanyában való fogolyőrzés pisztollyal ellátottak által pisztollyal is teljesíthető.

Az őrsállomáson kívül minden szolgálat járőrtáskával teljesítendő, a hátbörönd csak külön parancsra, összpontosítások alkalmával, továbbá oly szolgálatokban viselendő, amelyek előreláthatólag 5 napnál tovább terjednek. Karhatalomként kirendelt zárt csendőrségi alakulatok mindig hátbörönddel vonulnak ki.

Hogy a szolgálatban álló csendőrnek még mily tárgyakkal kell ellátva lennie, azt az Öltözeti és Fölszerelési Szabályzat a m. kir. csendőrség számára című szolgálati könyv írja elő.

A csendőr szolgálatban szolgálati ruházatát, ha pedig a laktanyát szolgálaton kívül elhagyja, kimenő ruházatát viselje. Kimenő ruházatot szolgálatban csak esetenként kiadandó külön parancsra szabad viselni.

114. Díszruha viselendő:

1. Ha őfelsége a király, Őfőméltósága az ország kormányzója, vagy a királyi ház valamely tagja ideiglenes tartózkodásra az őrsállomásra érkezik, az ott tartózkodás egész tartama alatt.

Ha azonban az itt megnevezett magas személyiségek az állomásra 8 napnál tovább tartó ideiglenes tartózkodásra érkeznek, úgy a díszruha csak a megérkezés és elutazás napján, valamint vásár- és ünnepnapokon viselendő, de az ott tartózkodás egész ideje alatt mindennemű szolgálat kimenő ruhában teljesítendő.

2. Ha a honvédelmi miniszter, a honvédség főparancsnoka, vagy a m. kir. csendőrség felügyelője szolgálatilag, vagy a m. kir. csendőrség felügyelőjének helyettese (beosztott tábornok) továbbá az illetékes csendőrkerületi parancsnok az őrs megszemplélése végett az őrsállomásra érkeznek: a megérkezés napján.

3. Őfelsége a király születése napján és Szent István király napján.

4. Oly különös alkalmakkor, amikor a díszruha viselése társadalmilag kötelező (bál, esküvő, stb.).

5. Díszkivonulások és temetések alkalmával. (L. 122. és 123. p.)

Az 1., 2. és 3. pont alatt felsorolt esetekben a díszruha belszolgálatban, helyi szolgálatban és szolgálaton kívül viselendő.

115. Különleges szolgálatban álló egyének ezen szolgálatauk tartama alatt polgári ruhát, egyébként mindig egyenruhát viselnek.

Tisztek részére meg van engedve, hogy szolgálaton kívül polgári ruhát viselhessenek, annak azonban mindig kifogástalannak és a tiszti állás tekintélyének megfelelőnek kell lennie. Csendőröknek a polgári ruha viselése megengedve nincsen.

A ruházatot, felszerelést és fegyverzetet az őrsparancsnok hetenkint egyszer részletes vizsga alá köteles vonni.

19. §.

Vezénylések, összpontosítások és díszkivonulások.

116. Az állandó szolgálati beosztásból más szolgálati helyre való ideiglenes beosztás — tekintet nélkül arra, hogy az az állomáshely változtatásával jár-e vagy sem — vezénylésnek neveztetik.

Három hónapnál rövidebb ideig tartó vezénylés „ideiglenes“, három hónapnál hosszabb ideig tartó vezénylés pedig „tartós“. Vezénylés elrendelése alkalmával annak előrelátható tartamát lehetőleg mindig meg kell jelölni. Három hónapnál hosszabb ideig tartó ideiglenes vezénylés a három hónap eltelte után tartós vezényléssé minősül.

117. Vezénylés elrendelésére jogosítva vannak:

a) Tisztek tartós vezénylésére, valamint tisztek ideiglenes vezénylésére egyik kerület területéről a másikba a m. ki r. belügyminister (személyi osztály).

b) Tisztek ideiglenes vezénylésére a kerület kötelekén belül a kerületi parancsnok.

c) Csendőrök ideiglenes és tartós vezénylésére egyik kerület területéről a másikba a m. kir. belügyminister (személyi osztály).

d) Csendőrök tartós és ideiglenes vezénylésére egyik vármegyei parancsnokság területéről a másikba, valamint őrsparancsnokok tartós és ideiglenes vezénylésére a kerületi parancsnok.

e) Csendőrök ideiglenes és tartós vezénylésére — az őrsparancsnokok kivételével — a vármegyei parancsnokság területén belül a vármegyei csendőrparancsnok.

A járásparancsnok vezényléseket csakis halasztást nem tűrő sürgős esetekben és a vármegyei csendőrparancsnok utólagos jóváhagyásának kikérése mellett eszközölhet.

118. Ideiglenesen vezényelt egyének — amennyiben az „azonnal“ való útbaindulás el nem rendeltetett, — legkésőbb a parancs vételétől számított 48 óra alatt, tartósan vezényelték pedig annyi idő alatt tartoznak vezényeltetési helyükre útbaindulni, amennyi részükre áthelyezés esetén engedélyezve van.

A vezényléseket lehetőleg úgy kell eszközölni, hogy abban minden csendőr egyén — családi állapotára való tekintet nélkül — évenként lehetőleg egyenlő mérvben vegyen részt. Hosszabb tartamú vezénylés szükségessége esetén a vezényelt egyéneket havonként fel kell váltani.

119. Nagyobb csendőrségi erőnek vezénylés útján egy helyre való összevonása „összpontosítás“.

Tekintettel arra, hogy 20 főnél nagyobb erőt igénylő karhatalmi szolgálatok teljesítésére elsősorban a vármegyei csendőr-iskolák vannak hivatva, karhatalmi célokra az őrsök állományából 20 főnél nagyobb összpontosítást csak akkor szabad eszközölni, ha a vármegyei csendőr-iskolák ezen célra bármi okból alkalmazhatók nem volnának, vagy ha azok számereje elegendő nem volna.

120. Összpontosítás elrendelésére jogosítva vannak:

a) Legfeljebb 20 főnyi létszám erejéig, ha ezen létszám saját állományából kiállítható: a járásparancsnok.

b) Legfeljebb 120 főnyi létszám erejéig, ha ezen létszám saját állományból kiállítható: a vármegyei csendőrparancsnok.

c) 120 főnél nagyobb létszám erejéig vagy ennél kisebb létszám erejéig is, ha az csak több vármegyei csendőrparancsnokság állományából vonható össze: a csendőr kerületi parancsnok.

d) A szükséges létszám erejéig, ha az csak több kerületi parancsnokság állományából vonható össze: a belügyminister (szolgálati és személyi osztály).

Halasztást nem tűrő sürgős esetekben, nevezetesen, ha az összpontosítás elrendelésére jogosított parancsnokság intézkedése ki nem kérhető vagy be nem várható, minden parancsnok jogosult a saját állományából kiállítható létszám erejéig összpontosítást elrendelni. Ily esetekben az őrsparancsnok is jogosult a szükséges megerősítés kirendelése végett a szomszédos őrsöket közvetlenül is megkeresni.

121. Őrsöknek egyes különleges alkalmakkor (vásár, bucsu stb.) való ideiglenes megerősítése, ha az 3 napnál tovább nem tart és ha a vezényelt legénység

létszáma a 10 főt meg nem haladja, összpontosításnak nem tekinthető és a szükséges legénység a szomszédos örsök által ily esetben az érdekelt örs megkeresésére is kirendelhető.

Minden összpontosítás a csendőrkerületi parancsnokságnak, illetve az ez utóbbi által elrendelt összpontosítás a m. kir. belügyministernek indokaival együtt az elrendeléssel egyidejűleg bejelentendő.

Céllövészeti céljából való összpontosítás szükség esetén a járásparancsnok által rendelendő el, e célból azonban egyszerre egy örs tényleges állományának legfeljebb fele vehető igénybe.

122. Csendőrségi csapatoknak csak a Szolgálati Szabályzat I. rész IX. fejezetében meghatározott ünnepeken szabad résztvenniök. Egyházi szertartásoknál közvetlenül közreműködő csapatokként csendőr csapatok csak akkor alkalmazhatók, ha helyben honvédségi csapat nincsen és ha a helyben állomásozó csendőrlegénység létszáma arra elegendő, ily esetben is azonban a csendőr kerületi parancsnokság engedélye előzetesen kikérendő. Ünnepeken való részvétel céljából összpontosítás nem eszközölhető.

Díszőrség és díszszázad gyanánt csendőrségi csapatok csak a Szolgálati Szabályzat I. rész. 47. és 47/a §-ában előírt esetekben és csak akkor alkalmazhatók, ha helyben honvédesapatok nincsenek és ha ily célra megfelelő számerejű zárt csendőrségi alakulat helyben rendelkezésre áll. Csendőrségi csapatok állomáshelyükön kívül ily szolgálatra csak a belügyminiszter által esetenként kiadandó külön rendelkezés alapján alkalmazhatók.

123. Csendőrségi egyének temetése alkalmával a Szolgálati Szabályzat I. rész. 53. §-ában előírt gyászkíséret lehetőleg a csendőrség helyben levő állományából rendelendő ki. Ha a helyben levő létszám a gyászkíséret kiállításához elegendő nem lenne, úgy a gyászkíséret kivezénylését a helyben levő honvéd állomásparancsnokságtól kell kérni.

Tényleges állományú csendőregyének temetéséhez az előírt gyászkíséret — a Szolgálati Szabályzat I. rész. 398. pontjában foglaltaktól eltérőleg — valamely vár-

megyei esendőriskola állományából akkor is kirendelendő, ha a temetés a vármegyei esendőriskola állomáshelyén kívül történik. Gyászkiéret céljára összpontosítás nem eszközölhető.

Tényleges állományú honvédegyének temetésénél, ha helyben honvédcsoportok nincsenek és ha a csendőrség helyben a szükséges létszám fölött rendelkezik, a csendőrség gyászkiéret gyanánt kivonul.

20. §.

Fegyelmi fenytő hatalom.

125. A m. kir. csendőrség egyénei a Szolgálati Szabályzat I. rész. XIII. fejezetében foglalt fegyelmi fenytő hatalomnak vannak alávetve.

Csendőrségi egyének által elkövetett minden büntetendő cselekmény — tekintet nélkül arra, hogy az előreláthatólag fegyelmileg vagy bíróilag lesz-e fenytendő, illetve büntetendő — rendszerint a közvetlen előljáró tiszti parancsnok vagy egy, ezen célra külön kirendelt tiszt által részletesen kivizsgálendő. A kivizsgálást mindig azon előljáró parancsnokság rendeli el, melynek az elkövetett büntetendő cselekmény vagy fegyelmi vétség először jutott tudomására. Ha a büntetendő cselekmény vagy fegyelmi vétség nem valamely előljáró parancsnokságnak jutott tudomására, úgy az azt a terhelt előljáró vármegyei csendőrparancsnokságával vagy az illetékes csendőrkerületi parancsnoksággal közli.

A kivizsgálónak a terheltnél mindig magasabb rendfokozatúnak kell lennie.

A fegyelmi eljárás tárgyát képező és kevésbé súlyosnak látszó oly esetekben, midőn a tényállás kivizsgálás nélkül is megállapítható vagy oly nyilvánvaló, hogy kivizsgálásra szükség nincs, a kivizsgálás mellőzhető.

Minden kivizsgálás az annak alapjául szolgált cselekmény vagy esemény tudomásulvétele, illetve a feljelentés vagy a kivizsgálást elrendelő parancs kézhezvétele után — ha más elrendelve nem lett — leg-

később 8 nap alatt megkezdendő és a lehető leggyorsabban befejezendő. Ha valamely kivizsgálás annak megkezdésétől számított 8 nap alatt befejezhető nem volna, úgy erről azon parancsnokságnak, mely azt elrendelte, indokolt jelentés teendő.

126. Az eset tudomásul vétele, illetve a parancs vagy feljelentés kézhezvétele után azonnal kivizsgálandók, illetve kivizsgáltatandók:

a) Függelomsértés.

b) Fegyverhasználat, ha az sebesüléssel vagy halálesettel járt.

c) Csendőregyének által elkövetett és nyilvános botrányt vagy közfeltűnést keltett súlyos természetű büncselekmény.

d) Súlyos természetű őrszolgálati kötelességsértés.

e) Csendőregyének lefegyverzése.

f) Csendőregyén által, vagy csendőrségi lak-tanyában elkövetett öngyilkosság.

g) Csendőrség őrizetében levő fogoly megszökése vagy elhalálózása.

127. A kivizsgálás célja mindazon adatoknak és körülményeknek részletes és pontos megállapítása, amelyekből az arra illetékes parancsnok meg tudja állapítani, hogy büntetendő cselekmény egyáltalában feniforog-e és ha igen, úgy minő cselekmény, ki által, mikor, hol, mily módon, miért és kinek sérelmére lett elkövetve, kik az eset tanúi és mik a cselekmény súlyosbító és enyhítő körülményei.

A kivizsgálás rendszerint az annak alapjául szolgáló cselekmény vagy esemény elkövetési helyén ejtendő meg. A kivizsgálás folyamán minden oly körülmény részletesen megállapítandó, amely a cselekmény elbírálása szempontjából fontossággal bír. Ezen célból a kivizsgáló köteles úgy a terheltet, mint az esetleges sértettet, továbbá a tanúkat is az esetre nézve részletesen kihallgatni és általában arra törekedni, hogy az egész esemény vagy cselekmény részletesen felderítettessék.

A kivizsgálás tárgyilagos megejtéséért a kivizsgáló személyesen felelős.

128. A kihallgatások rendszerint a kihallgatandó egyén tartózkodási helyén, lehetőleg esendőségi épületben, ily épület hiányában a községházán vagy valamely közigazgatási (rendőri) hivatalos helyiségben ejtendők meg, hova a tanúk a közigazgatási vagy rendőri hatóság (községi elöljáróság) útján megidézendők.

Idegen járásparancsnokságok területén lakó egyéneket lehetőleg mindig az illetékes esendőr járásparancsnokság által kell kihallgattatni. A kivizsgáló ily tanúk lakóhelyére azok kihallgatása végett csak akkor utazhatik, ha azok a kivizsgálás helyéhez közel laknak vagy ha a kivizsgálás érdeke, illetve eredményének biztosítása az illető tanúk azonnali és személyes kikérdezését szükségessé teszi, végül ha a tanú akár azért, mert állandó tartózkodási helye nincs, akár bármi más okból az illetékes járásparancsnok által előreláthatólag nem lesz kihallgatható.

129. A kivizsgálás befejezte után a kivizsgáló annak eredményéről a kivizsgálást elrendelt parancsnokságnak „Részletes Jelentés“-t tartozik felterjeszteni. A részletes jelentésnek a következőket kell tartalmaznia:

a) *A kivizsgálás alapja.* Itt jelentendő, hogy a kivizsgálás mely parancsnokságnak mikor kelt és mily számú parancsára, illetve hivatalból megejtett kivizsgálásnál az kinek feljelentése vagy észlelete alapján ejtetett meg.

b) *Tényállás* alatt a cselekmény vagy esemény részletes leírása tárgyalandó időrendi sorrendben úgy, amint az történt, illetve amint azt a kivizsgáló megállapította. A tényállás leírásánál minden fölösleges hosszadalmasság és a lényegtelen körülményeknek minden fölösleges részletezése kerülendő és csupán azon részletek leírására kell szorítkozni, melyek az esemény vagy a cselekmény elbirálása szempontjából fontossággal bírnak.

Ha a kivizsgálás alapját képező parancs vagy feljelentés több vádpontot tartalmaz, úgy a tényállás vádpontonként, római számokkal elkülönítve tárgyalandó. Ha valamely vádpont beigazolást nem nyert, úgy azt kifejezetten meg kell említeni.

c) Sértett alatt a sértett vagy sértettek vezeték- és keresztnéve, (katonai és csendőregyéneknél rendfokozata) kora, vallása, családi állapota, foglalkozása és állandó tartózkodási helye (lakcímmel), illetve szolgálati beosztása, ezután pedig vallomása ismertetendő. Ha a sértett, vagy sértettek vallomása a tényállásban foglaltakkal megegyezik, úgy elég a tényállásban foglaltakra hivatkozni, a sértett vallomásának a tényállásban foglaltaktól esetleg eltérő részletei azonban külön kiemelendők.

d) Tanúk alatt a tanúk vezeték- és keresztnéve (katonai és csendőregyéneknél rendfokozata), kora, vallása, családi állapota, foglalkozása, állandó tartózkodási helye (lakcímmel), illetve szolgálati beosztása, valamint a terhelttel való viszonya, ezután pedig azok vallomása egyenként ismertetendő. Ha a tanúk vallomása megegyező, úgy az a tanúk személyi adatainak felsorolása után együttesen is tárgyalható. Ha pedig a tanúk vagy egyes tanúk vallomása a tényállásban foglaltakkal megegyezik, úgy elég a tényállásban foglaltakra hivatkozni, esetleg eltérő részleteket azonban külön ki kell emelni.

A terhelt védelme, vagy bűnösségének bizonyítása szempontjából döntő fontosságú részleteket az egyes tanúk vallomásainak ismertetésénél még akkor is be kell jelenteni, ha azok a tényállás alatt már tárgyalottak.

e) Terhelt alatt a terhelt (terheltek) vezeték- és keresztnéve, születési helye, kora, rendfokozata és szolgálati beosztása, azután pedig azon körülmény tüntetendő fel, hogy a terhelt a terhére rótt cselekményt beismerte-e vagy nem, illetve hogy az esettel kapcsolatban mit jelentett. A terhelt védekezése külön kiemelendő.

Minden terheltnél külön meg kell említeni, hogy az szabadlábbon hagyatott, vagy fogságba helyeztetett-e. Fogságba helyezés esetén annak napja is jelentendő.

f) Megjegyzés alatt a kivizsgáló által jelenteni kívánt oly körülmények tárgyalandók, melyek az *a)*—*e)* címszavak egyike alá sem voltak felvehetők.

g) Vélemény alatt a kivizsgálónak az ügy mikénti elintézésére vonatkozó javaslata tárgyalandó, kivéve

a fegyverhasználati eseteket, melyekben véleményt nem kell jelenteni.

h) Polgári illetékesség alatt jelentendő, hogy a sértett, illetve sértettek és a tanúk (amennyiben azok polgári egyének) mely járásbiróság és mely közigazgatási (rendőri) hatóság illetékessége alá tartoznak.

i) Mellékletek alatt a részletes jelentéshez csatolt mellékleteket, valamint az esetleg őrizetbe vett bűnjeleket kell felsorolni, ez utóbbiaknál annak bejelentése mellett, hogy azok hol, mikor és kitől vétettek őrizetbe, mennyiben bírnak bizonyító erővel és végül, hogy megőrzés végett mikor, hol és kinek adattak át.

Ha valamely címszó alatt jelenteni való nincsen, úgy a címszó egészen elhagyandó.

130. A részletes jelentést a közöttes parancsnokságok is véleményezik.

A járásparancsnoknak az általa elrendelt vagy hivatalból foganatosított minden kivizsgálásról, illetve annak eredményéről és az elintézés módjáról a vármegyei csendőrparancsnoksághoz minden esetben, tehát akkor is rövid jelentést kell tennie, ha az ügyet saját hatáskörében elintézte, vagy ha az eljárást be is szüntette.

131. Ha a fegyelmi eljárás valamely polgári egyén feljelentésére indítatott meg, úgy a feljelentő az eljárás végérvényes befejezése után az elintézés eszközölt parancsnokság által — az elintézés módjának közlése nélkül — értesítendő arról, hogy a feljelentés tárgyát képezett ügy érdemleges elintézését nyert.

Fegyelmi úton történt elintézés ellen a feljelentő feliebbezéssel nem élhet.

132. A Szolgálati Szabályzat I. rész 650. pontjában előírt tényvázlat a vármegyei csendőrparancsnokság által és csak oly ügyekben szerkesztendő meg, amelyek birói úton látszanak megtorlandóknak. Amennyiben az illető ügyben részletes jelentés terjesztetik fel, úgy külön tényvázlatot szerkeszteni nem kell, hanem a részletes jelentésre pótlólag csak a Szolgálati Szabályzat I. rész 650. *a)* alpontjában foglalt adatokat kell reávezetni.

A csendőrségnél alkalmazott polgári egyének elleni fegyelmi eljárást külön fegyelmi szabályzat szabályozza.

Csendőregyénekkel megintési jegyzőkönyv fel nem vehető.

133. Altisztek és csendőrök fegyelmi uton eltávolíthatók:

1. Haditörvényszéki ítélet következtében oly büntett vagy vétség elkövetése miatt, mely az altiszteknél a törvény értelmében lefokozással van egybekötve.

2. Ismételt megintés vagy fenytés dacára bebizonyult javíthatatlan iszákosság, szolgálati hanyagság, ajándéknak vagy ingyen ellátásnak — bár a szolgálati kötelesség megszégése nélkül — való elfogadása, botrányos családi vagy magánélet és fegyelmetlen magaviselet miatt és pedig akkor is, ha ezen cselekmények hadtörvényszéki eljárás alá nem tartoznak ugyan, de az illető ezen hibákban való megrögzöttsége miatt a csendőrségi szolgálatban megbizhatatlanná vagy arra erkölcsileg alkalmatlanná válik.

Az itt felsorolt esetekben a csendőrlegénység eltávolítása iránt a csendőrkerületi parancsnokság indokolt — és az illetőnek anyakönyvi kivonatával, büntetési jegyzőkönyvi kivonatával és minősítvényi táblázatával felszerelt — véleménye alapján a belügyminiszter (személyi osztály) dönt.

Rangosztályba nem sorolt havidijasokkal szemben ezen eljárást alkalmazni nem lehet.

134. A szemléelő vagy ellenőrző járásparancsnok helyettesek, valamint az őrsparancsnokok általában, vagy névszerint megjelölve a Szolgálati Szabályzat I. rész 664. pontjában meghatározott fegyelmi fenytőjoggal a csendőrkerületi parancsnokság által felruházhatók, ezen felhatalmazás azonban a kerületi parancsnokság által valamennyitől, vagy csak egyesektől is bármikor visszavonható. Az erre vonatkozó felhatalmazás megadása vagy megvonása kerületi parancsban kihirdetendő.

A járásparancsnok és vármegyei csendőriskola parancsnok a Szolgálati Szabályzat I. rész 666. pontjában, a vármegyei csendőrparancsnok a 667. pontban

a csendőrkerületi parancsnok pedig a 668. pontban megjelölt fegyelmi fenyítő hatalommal van felruházva és aszerint amint ki van különítve, vagy nincsen, az említett pontokban foglalt fegyelmi fenyítő jogot a kikülönített, vagy ki nem különített parancsnokot megillető terjedelemben gyakorolja.

Szemlén levő csendőrségi előljáró, kit különben a fegyelmi fenyítőjog állásánál fogva meg nem illet, összpontosított csendőrségi erő parancsnoka, tanfolyam, valamint különleges csendőrségi alakulat parancsnoka, ha főtitzt az alosztály parancsnok, ha pedig törzstiszt, az osztály parancsnok fegyelmi fenyítő jogával bír. Kikülönített ily parancsnokok ugyanezen fegyelmi fenyítő jogot a kikülönített parancsnokot megillető terjedelemben gyakorolják.

135. A tisztekre kiszabott minden fenyítésről a csendőrkerületi parancsnokságnak, csendőrökre kiszabott fenyítésekről pedig a vármegyei csendőrparancsnokságnak havonta büntetési jegyzőkönyvi kivonatot kell felterjeszteni. A vármegyei csendőrparancsnokság az általa kiszabott, vagy hozzá bejelentett fenyítésekről szóló büntetési jegyzőkönyvi kivonatokát átvizsgálás végett havonta a csendőrkerületi parancsnokságnak felterjeszti. Ezenfelül a csendőrkerületi parancsnokság gondoskodni tartozik arról, hogy összes alárendelt tisztí parancsnokságainak büntetési jegyzőkönyveit évente egyszer a hadbíró részletesen átvizsgálja.

136. A Szolgálati Szabályzat I. rész 673. pontjában az állomásparancsnok részére biztosított fegyelmi fenyítő jog minden állomáson a legmagasabb csendőrtisztí parancsnokot az illető állomáson tartózkodó összes csendőregyénekkel szemben megilleti, de ezen fenyítő jogát csak oly rendfokozatú egyénekkel szemben és csak oly terjedelemben gyakorolhatja, akikkel szemben, illetve amily terjedelemben őt a fegyelmi fenyítőjog szolgálati állásánál fogva különben is megilleti.

Az ily módon kiszabott fenyítések — melyekről külön büntetési jegyzőkönyv vezetendő — a megfenyített egyén előljáró vármegyei csendőrparancsnokságával közlendők. Ha helyben csendőr tisztí parancsnok nincsen, vagy ha a kiszabandó fenyítés az illető csendőr-

parancsnok fegyelmi fenyítőjogának terjedelmét meghaladná, úgy az elkövetett cselekményről a megfenyítendő egyén illetékes vármegyei csendőrparancsnokságának jelentés teendő, illetve az értesítendő.

137. Csendőr egyénekre kiszabott fogságfenyítéseket csak csendőrségi, vagy honvédségi fogdában szabad végrehajtani.

A Szolgálati Szabályzat I. rész 677. pontjában meghatározott jog a csendőrségnél a m. kir. csendőrség felügyelőjét illeti meg.

Tisztek fenyítéseit a csendőrkerületi parancsnokság, csendőrök fenyítéseit pedig a vármegyei csendőrparancsnokság havonta hirdeti ki.

138. Tekintettel a csendőrségi szolgálat sajátlagos voltára a Szolgálati Szabályzat I. rész 657. pontjában előírt fenyítések közül a csendőrségnél nem alkalmazhatók:

a) mindennapi megjelenés kihallgatásnál meghatározott öltözékben;

b) altisztek lefokozása, illetve rangosztályba nem sorolt havidijasok elbocsátása megintési jegyzőkönyv alapján.

c) gúzsbakötés és megkötözés.

Csak vármegyei csendőriskolák, illetve zárt csendőrségi alakulatok legénysége ellen és irodai szolgálatra beosztott csendőrök ellen alkalmazhatók a következő fenyítések:

d) azon kötelezettség kiszabása, hogy a fenyített egyén a takarodó előtt bizonyos órában a laktanyába visszatérjen;

e) szigorított fogság.

Oly, fegyelmileg fenyítendő cselekmény esetén, melyek az itt felsorolt fenyítésekkel volnának fenyítendők — amennyiben ezek nem alkalmazhatók — a következő súlyosabb fenyítési nemet kell alkalmazni.